

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Колошко Н.

Національний університет харчових технологій

Ринок праці, зайнятість населення є найбільш динамічними елементами ринкової економіки. В них не тільки переплітаються інтереси працівників і роботодавців, але й відображаються економічні, політичні, демографічні, соціальні та інші процеси, зокрема особливості відтворення населення і формування людського капіталу, стан розвитку основних засобів, їхня конкурентоспроможність, організація виробництва товарів і послуг, які значною мірою впливають на попит та кваліфікацію працівників, рівень зайнятості і безробіття, соціальний захист та рівень життя населення [1, с. 131].

За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) із питань економічної активності, кількість зайнятого населення віком 15–70 років у 2013 р. порівняно з 2012 р. збільшилася на 49,8 тис. осіб, або на 0,2% та становила 20,4 млн. осіб, або 60,3% населення відповідного віку [2].

Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій (далі — підприємства) у 2013 р. порівняно з 2012 р. зменшилась на 3,9% і становила 11,7 млн. осіб, або 57,3% усіх зайнятих. Значне скорочення кількості найманих працівників спостерігалось у сільському, лісовому і рибному господарстві та операціях з нерухомим майном (на 10,8%), а найменше — у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (на 1,1%) [2].

Серед найманих працівників майже кожний четвертий працював у промисловості, сьомий — в освіті, кожний десятий — в оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів та мотоциклів, в охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги.

Найбільш високий рівень мобільності у 2013 р. спостерігався в оптовій та роздрібній торгівлі, сільському, лісовому та рибному господарствах, сфері тимчасового розміщування й організації харчування, де кількість вибулих і прийнятих перевищувала середньооблікову кількість штатних працівників на 2,4%–43,2%. Також високий коефіцієнт мобільності зафіксований у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (97,5%), на підприємствах із виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (87,1%), у будівництві (83,4%), виробництві гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції (76,6%), поштової та кур'єрській діяльності (75,0%), фінансовій та страховій діяльності (72,2%).

Серед працівників більш високий рівень мобільності спостерігався у чоловіків. Коефіцієнти обороту робочої сили для чоловіків як за рівнем прийому (31,8%) так і за рівнем звільнення (36,6%) переважали аналогічні показники для жінок (відповідно 22,4% та 25,3%).

Питома вага працівників, переведених з економічних причин на неповний робочий день (тиждень), збільшилася і становила 7,9%, або 798,9 тис. осіб, майже половина з них — працівники промисловості (379,5 тис. осіб), ще чверть (221,9 тис. осіб) працювали у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності [2].

Продовжує спостерігатися міжгалузева диференціація в рівнях оплати праці. Найбільш оплачуваними в країні у 2013 р. були працівники фінансової та страхової діяльності, сфери інформації та телекомунікацій, а серед видів економічної діяльності промисловості — підприємств із добування кам'яного та бурого вугілля, виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря: розмір оплати праці у цих видах діяльності перевищив середній по економіці в 1,4–3,2 рази.

Разом із тим рівень оплати праці у закладах охорони здоров'я залишається більш ніж на чверть нижчим за середній показник по економіці, в освіті — відповідно на 17,3%.

Продовжує спостерігатися тенденція зменшення кількості працівників, оплата праці яких знаходиться у межах мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством. Серед 9,5 млн. працівників, яким оплачено 50% і більше робочого часу, встановленого на грудень 2013 р., 471,6 тис. осіб (5,0%) мали нарахування у межах 1218 грн. (мінімальна заробітна плата, що діяла в грудні 2013 р.).

Кількість безробітних (за методологією МОП) у віці 15–70 років у 2013р., порівняно з 2012 р., зменшилася на 80,7 тис. осіб, або на 4,9% та становила 1,6 млн. осіб. Із загальної кількості безробітних 1,2 млн. осіб, або 77,3% мали досвід трудової діяльності, а решта — 0,4 млн., або 22,7% раніше не працювали. Серед безробітних більше ніж дві третини складали мешканці міських поселень (1,1 млн. осіб), решту — сільські жителі. Зменшення кількості безробітного населення віком 15–70 років відбулося в основному за рахунок осіб працездатного віку (на 80,2 тис. осіб, або на 4,8%) [2].

На сьогодні найбільш значущими чинниками розвитку ринку праці в Україні, які світова криза лише загострила, є: професійно-кваліфікаційні диспропорції попиту та пропозиції робочої сили; неповне використання зайнятої робочої сили; стабільно високий рівень малопродуктивної неформальної зайнятості; невідповідність галузевої структури зайнятості потребам інноваційного розвитку економіки.

З метою мінімізації негативного впливу економічної кризи на розвиток вітчизняного ринку праці необхідно створити умови для макроекономічної стабілізації за рахунок проведення дієвих структурних реформ в економіці, змін у фіскальній та регуляторній політиці, спрямованих на поживлення виробництва, залучення інвестиційних ресурсів, підтримку національних товаровиробників, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, збереження наявних та створення нових робочих місць.

В умовах розвитку глобалізаційних процесів значної актуальності в країні набуває проблема незбалансованості ринку праці за кваліфікаційною ознакою, коли

кількісний дисбаланс поглиблюється низьким рівнем якісних характеристик значної кількості вільних робочих місць і низьким рівнем оплати праці, що свідчить про необхідність подальшого удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку економіки та професійної збалансованості на ринку праці відповідно до сучасних вимог.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Онікієнко В.В. Ринок праці та соціальний захист населення України: ретрo-аналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія] / В.В. Онікієнко — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. — 456 с.

2. Праця України у 2013 році / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу — <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Науковий керівник: Соломка О.М.